

MIHAELA ŠUMIĆ
HERBARIJ SVETE SMRTI

MIHAELA ŠUMIĆ
HERBARIJ SVETE SMRTI

Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Mladena Stojanovića 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Urednica: Marija Pejić

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Damir Omić

Fotografija na koricama: Tajana Dedić Starović

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Skandi s.p.

Za štampariju: Mladen Spasojević

Tiraž: 300

Godina: 2021.

ISBN: 978-99976-53-11-6

Mihaela
Šumić

HERBARIJ
SVETE
SMRTI

PRIRODA IMITACIJE

(Zapisi s doručka sa Holly Golightly, 29. 12. 1960)

LULAMAE BARNES JE ležala na podu tražeći svoj život skriven pod tepihom.

Tražila ga je satima, pokušavajući se sjetiti gdje ga je posljednji put vidjela. Lulamae Barnes nikad nije dobro pamtila mjesta na kojima se skrivala, niti su ta mjesta pamtila nju.

Sjedila sam u nekakvoj boemskoj kafani u predgrađu Buenos Airesa. Smetala mi je buka koja se tog dana previše sudarala sa svim osjetilima. Pretpostavljala sam da djevojke poput Lulamae Barnes dolaze na ovakva mjesta, mjesta koja pomalo trunu pod udarcima vremena istovremeno odišući poznatim mirisima znoja i brendija. Ovo mjesto je previše podsjećalo na bar Joea Bella u Aveniji Lexington. Čekala sam je cupkajući u lijevom kutu kafane. Već sam tri mjeseca provela putujući Argentinom u potrazi za Lulamae. Pretvarala sam se u sve što sam dotad pokušavala izbjeći, u pijanicu i Argentinku. U početku sam glumila nerazumijevanje, argentinski dijalekti su previše grubi za osjetljive jezike i izbijeljene zube poput naših. Nestrpljivo sam odbrojavala minute u jednom trenutku

shvativši da je prošlo već sat vremena otkako sam naručila brendi, a moja zvanica se još nije pojavila. Za to vrijeme je Lulamae Barnes sjedila u vlaku za New York, smišljajući tko će postati kad izađe iz vlaka na Petoj aveniji. Da li će opet biti doušnica talijanske mafije ili će pucnuti prstima i pretvoriti se u nešto sasvim neočekivano. Možda u sebe, ako joj ponestane ideja. Voljela je pisma, pogotovu namirisana pisma, više puta je hvalila mošusne nijanse mog parfema na papiru. Voljela je arapske parfeme iako ih je u to doba bilo izuzetno teško naći na američkom tržištu. Tu večer mi je Antonio Rogelio Huerta, vlasnik bara u koji više nije zalazio nitko osim sumnjivih hrvatskih izbjeglica i mene, prišao noseći pismo koje je još od šanka mirisalo na lavandu. Pismo je bilo obilježeno već poznatim pečatom moje omiljene heroine, crvenonarančastim otiskom usana.

„Draga moja,

Argentina me umara. Nijemci su svugdje, a ja zaista ne volim Nijemce. U svakom slučaju, u Argentini se više neću zadržavati. Žalim što se neću moći pojaviti na našem sastanku, no još jedan dan u Buenos Airesu bi bio koban za mene. Milo mi je pisati Vam. Oprostite ako zamjećujem da ste poput mene, nakon svega što mi se desilo vjerojatno ćete pomisliti da je to užasna usporedba. Vraćam se u New York, već sutra. Pisat ću Vam.

H. G.”

Sjedila sam zbunjeno čitajući njena isprekidana slova, pomalo nestašno razmrljana na papiru. Gospodin Huerta me strogo gledao dobacujući.

„Bila je sinoć. Rekla je da je hitno i zamolila me da Vam ovo lično uručim. Rekla je da ćete doći u šest.”

„Vidjeli ste je?”

Namrštio se gladeći rub brkova.

„Da.”

„Kakva je uživo?”

„Kao i svaka Argentinka.”

„Ona nije Argentinka.”

„Ah, šta ja znam. Mršava je, plava, tamne kože, latinoamerička aristokracija, rekao bih.”

Popila sam još dvije čaše brendija, a zatim otišla do stana koji sam iznajmljivala sa još dvije djevojke, jednom iz Hrvatske, drugom iz Chilea. Narednog jutra sam već pakirala kufere i izučavala kartu New Yorka. Bila sam iznenađena time što sve čovjek može naučiti kad mu je umjetnost konačni cilj. Sasvim slučajno sam saznala za njen povratak u Argentinu odlučivši da joj pišem. Moja želja za našim upoznavanjem javila se netom nakon što sam pročitala Capoteovu novelu o misterioznoj djevojci, tom površnom i naivnom utjelovljenju američkog društva koje je razuzdano obavještavalo svijet o predmetima ženske zablude. Ona je bila tragičan lik, nadasve ispraznih ciljeva. Željela sam je pisati iznova, zaviriti u njene prapočetke i roditi je opet, a to nisam mogla samo na osnovu pi-sama. Trebalo mi je mnogo više od njenog dječjeg

rukopisa, razmrljanog mastila i nekoliko umilnih riječi nastalih iz čiste kurtoazije. Lulamae je znala da ću je tražiti, no nije znala da ću već dva dana nakon njenog iskrcavanja u New Yorku i ja izaći na Petoj aveniji i zaneseno definirati sve nijanse sive na Manhattanu.

Uzela sam taksi do Avenije Lexington u potrazi za Joeom Bellom. Bar Joea Bella je bio isti kao nekad, nešto toplo je izvirivalo iz neuredno postavljenih stolica i mrlja na šanku. Nešto je govorilo: „To je ono što tražiš”, i pokoravala sam se svakoj riječi koja je sama nicala iz podova i umrljanih prozora.

„Koga Vi tražite?”, pitao me neobični čovječuljak namještajući cvijeće.

„Tražim... Tražim Holly Golightly”, rekla sam jedva lomeći jezik.

„Holly se vratila?”, upitao je začuđeno.

„Da. Prije dva dana.”

„Ako se Holly vratila, onda će doći u sedam.”

Bilo je pet sati poslije podne. U grubim crtama lica Joea Bella vidjela sam povremene titraje iščekivanja. Čekali smo istu osobu, nisku, kratkokosu ženu s biserima oko vrata i tisućama bajki koje će nam ispričati.

„Kako ste poznali Holly?”, pitao je brišući čaše za martini i slažući ih na šank.

„Zapravo je nisam upoznala. Nakon studija sam otišla u Argentinu i razmijenile smo nekoliko pisama, to je sve.”

„Što ste studirali?”

„Engleski jezik i književnost.”

„Ah, Vi ste jedna od onih koje Holly ne podnosi.”

„Kako to mislite?”

„Književnici, pisci, što god...”

Nismo više pričali, u bar je ušlo nekoliko sijedih muškaraca kojima je Joe u međuvremenu javio da se Holly vratila. Sjeli su odmah kraj mene uvlačeći me u svoje nerazgovijetne dijaloge o njoj. Točno u sedam se na vratima pojavila ona, sa svilenim rukavicama navučenim do lakta i u tirkiznoj haljini za koju sam bila sigurna da sam je vidjela u izlogu jedne radnje u centru Buenos Airesa. Nekoliko pijanih, sijedih figura se njihalo u ritmu njenih koraka.

„Joe! Dragi moj Joe”, rekla je i zagrlila čovječuljka pribijajući svoj obraz uz njegov.

„Gdje si bila, malena?”, pitao ju je Joe zacrvenjvši se.

„Oh, Joe, dragi, zar je bitno... Sad sam tu”, rekla je opet ga zagrlivši.

Promatrala sam njene graciozne pokrete, tu sigurnu i oštru mimikriju njenog tijela, koja je usprkos svojoj hirovitosti uspijevala održati njenu nježnost. Iako sam nekoliko puta čitala priču o njoj, pomahnitalo podvlačeći najvažnije opise, osjećala sam se potpuno nespremno dok je stajala na tek nekoliko koraka od mog stola, cjelovita, stvarna i opipljiva.

„Malena, još netko te došao vidjeti”, Joe Bell joj je šapnuo dovoljno glasno da ga čujem. Osjetila sam njen pogled koji je lutao po zraku tražeći me.

„Ona djevojka tamo... Kaže da je spisateljica”, rekao je Joe pokazujući na mene.

„Lulamae”, izustila sam čim su nam se pogledi susreli u oblaku dima njene cigarete. Zbunjeno se počela po kosi, a zatim mi pružila ruku.

„Ja sam Holly, Vama na usluzi”, odgovorila je.

„Lulamae, za mene još uvijek nisi Holly... U Capoteovoj verziji si Holly”, odgovorila sam, shvaćajući da joj moram čim prije sve reći, u suprotnom ću zaboraviti.

„Oh, za ime boga, ne spominjite mi Capotea. A tko ste Vi?”

„Ja... Pisale smo jedna drugoj u Buenos Airesu. I... Željela bih te iznova napisati.”

„Da, draga, znala sam da ćete doći u New York, ali nisam mislila da ćete otići baš tako daleko. Da Vam kažem jednu stvar, ne vjerujem Vam. Svi vi pisci ste jednako ludi kao i ja, a meni ljudi ne vjeruju, znate. Truman me potpuno uništio iskorištavajući me za iznošenje svojih površnih mišljenja.”

„Ali... Ali da nije bilo njega, ti ne bi ni postojala”, rekla sam pravdajući se.

„Oh, za ime boga! Svi ste vi isti... To je ta književnička sujeta, pišete o nekom misleći da ste ga stvorili. Ljudi postoje i bez vas.”

„Dopusti mi da te napišem, molim te”, glas mi je podrhtavao dok sam pokušavala upaliti cigaretu.

„Ja ću se sama pisati”, odgovorila je uvlačeći dim.

Trznula sam se negodujući, a ona je već sjedila za šankom i prepričavala svoje dogodovštine iz Latinske Amerike.

„Lulamae, molim te”, rekla sam joj zamućenog pogleda, sve vrijeme zaplićući jezikom.

„Oh, draga, nisam znala da ste pili. Joe, zar Vam nisam rekla da pazite na dame u baru? Ne znate Vi, Joe, kakve sve opasnosti vrebaju”, rekla je to nekim umilnim glasom, od kog su se grube crte na licu Joea Bella pretvorile u skoro roditeljsku brižnost.

„Ne, ne. Dobro sam. Idem spavati”, odgovorila sam joj i izvadila novčanicu od pedeset dolara.

„Gospodo, zar nećete dami platiti piće”, rekla je kroz smijeh.

„Ti se pišeš sama, a ja sama plaćam svoje piće”, odgovorila sam joj.

Uputila mi je strog, ali pomalo zadivljen pogled, dugo razmišljajući što bi mi odgovorila.

„Možete mi praviti društvo na doručku sutra. Znaite gdje me možete naći”, dobacila je dok sam izlazila.

Idućeg jutra sam je nervozno čekala ispred ulaza u Tiffany's. Bilo je isuviše hladno za doručak napolju. Pomislila sam da neće doći, no ugledavši njene zelenosmeđe oči, koje su osvjetljavale sjenu od velikog šešira na njenom licu, shvatila sam da griješim. Složile smo se da je previše hladno za razgledanje izloga pa smo sjele u obližnji restoran. Obje smo naručile omlet sa sirom i rajčicama. Shvativši koliko smo zapravo slične, prasnule smo u smijeh. Nekoliko puta me potapšala po ruci, osjetila sam toplinu njenih svilenih rukavica, koje su besramno otkrивale njene glatke podlaktice.

„Što želite?“ pitala me ispijajući prvi gutljaj kave.

„Lulamae...“

„Holly“, ispravila me.

„U redu, Holly... Čitala sam nekoliko puta Capoteovu novelu o tebi i mislim da je bio nepravedan. Ti si puno više od onog što je on napisao. I voljela bih te iznova napisati, ovaj put drukčiju od njegove zamisli, podariti ti nekakvu ljepšu sudbinu“, izgovorila sam sve u jednom dahu.

„Moja priča je već napisana. Odavno već nisam Lulamae. Ponekad žalim što me Truman nije ubio na kraju da se ne moram kriti po svijetu od takvih kao što ste Vi...“, zapalila je cigaretu, a zatim nastavila, „znate, ja nemam ništa protiv pisaca... Pravih pisaca. Smetaju mi lažnjaci, ti me najviše uznemiravaju, svakako. Kad vam ponestane ideja, samo prerovite raniju književnost i voilà. Referirate se na tuđe likove, rečenice, uvjerenja, istine i onda se nazovete umjetnicima. A i onda kad stvarate likove, stvarate ih tako da nimalo ne liče na vas, a zatim se oni u potpunosti moraju prilagoditi vama i načinu na koji vi razmišljate. Zar ne vidite koliko je to sebično?“

„Ali kako misliš da ono što pišemo izgleda stvarno i istinito ako nismo tu negdje umiješali sebe?“

„To se zove slušanje lika, malo vas dopusti liku da vodi priču“, prosvjedovala je.

„A tebi to Truman nije dopustio?“ pitala sam znatiželjno.

„Oh, za ime boga... Da je slušao mene, nikad ne bi ubio Freda, to je samo dovelo do dvije stranice

mog ludila, ali koja žena ne bi poludjela da joj ubiju brata... Čitali ste Antigonu, nadam se. Vjerojatno nikad ne bih poslovala s Talijanima, oni su isti kao i Nijemci. Maćak bi vjerojatno otišao sa mnom u Rio. Oh... Rio... Da me nije natjerao da radim za Talijane, sad bih sjedila sa svojim Joseom u Riju. Zna li što o Joseu? Je li pisao o njemu nakon posljednje stranice o meni?”, zaneseno i melankolično je parala zavjesu uspomena koja se spuštala između nas.

„Nažalost, ne znam ništa o njemu... Nije ga spominjao.”

„Oh, zar to nije strahotno”, uzdahnula je namještajući naušnicu.

„Pretpostavljam da jeste”, odgovorila sam.

„Nego, gospođice Acosta, što ste Vi planirali uraditi sa mnom?”

„Cilj mi je bio ispričati priču o tebi i Greti Garbo... Zamisli, Holly Golightly ovaj put zbilja postaje zvijezda u Hollywoodu i glavna muza Grete Garbo...”

„Žalim što Vam ovo moram reći, ali Garbo je prevelik zalogaj za Vas”, prekinula me prije nego sam uspjela reći išta više.

„Kako to misliš?”

„Garbo je Vaša fantazija i neću se u to petljati, ali zar ne mislite da je zaista smiješno uživljavati svoju žudnju za njom kroz mene? I Truman je to pokušao, drago mi je što se zaustavio nakon dvije rečenice.”

Osjećala sam se napadnuto i previše ogoljeno na bojištu. Ništa me nije zaobilazilo, možda zato što smo bile previše slične i što smo na osnovu sebe

mogle zaključiti koji je idući potez one druge. Holly je pušila Luckies završavajući kavu.

„Znaš, Holly, mislim da nisi u potpunosti u pravu. Koliko god da lik postane svoj pisac, toliko i pisac postane svoj lik”, rekla sam prosvjedujući.

„Zar?“, trepnula je nekoliko puta.

„To je kao odnos roditelja i djece. Volimo se, mrzimo se, ličimo jedni na druge, bivamo uvučeni u tuđu patnju iako to ne želimo. Postojanje i jednih i drugih je jedan mučni proces razmjene, mi postajemo vi, vi postajete mi. I to ne prestaje, ali svakako se slažemo kad je riječ o originalnosti.

Kad nekomu ukradete lik, to je kao da ste mu ukrali dijete. Ukradete li mu rečenicu, ukrali ste mu smisao.”

Holly je dovršila omlet i popila kavu, a zatim ustala gledajući kroz prozor.

„Mi smo zapravo prozor jedni drugima”, rekla je treptajima definirajući vrijeme.

Rukovale smo se shvaćajući da smo jedno. Obje smo nosile arapski parfem s blagim nijansama mošusa i crvenonarančasti ruž za usne. Potapšala me po ruci, a zatim, kao što to biva u filmovima, lagano počela iščezavati zatvarajući scenu.

Sjedim u nekakvoj boemskoj kafani u predgrađu Buenos Airesa. Smeta mi buka koja se danas previše sudara sa svim osjetilima. Ovakva mjesta pomalo trunu pod udarcima vremena, istovremeno odišući poznatim mirisima znoja i brendija. Ovo mjesto previše podsjeća na bar Joea Bella u Aveniji Lexington. Truman Capote i ja smo tamo često

odlazili dok sam živjela u New Yorku. Pijem drugu čašu brendija i završavam pismo novinarki Timesa koja je bila toliko uporna da je došla u Buenos Aires radi nekakvog istraživanja o odnosu između pisaca i njihovih likova. Antonio Rodrigo Huerta, vlasnik bara, pogledao me nekako zbunjeno kad sam rekla da ću mu ostaviti pismo. Nekoliko puta se namrštiio gladeći rub brkova, pa klimnuo glavom u znak obećanja da će pismo biti uredno dostavljeno. Žalim što se neću moći pojaviti na sastanku, ali još jedan dan u Buenos Airesu bio bi koban za mene. Vraćam se u New York, već sutra. Kad gospođica Brown bude čitala pismo, već ću sjediti na vlaku za New York, smišljajući tko ću postati kad izađem iz vlaka na Petoj aveniji. Da li ću opet biti ono što sam bila nekad, možda upoznati Gretu Garbo ili ću jednostavno pucnuti prstima i pretvoriti se u nešto sasvim neočekivano? Možda u sebe, ako mi ponestane ideja.

Carmen Acosta